

"לַבְּנֵינָהּ שֶׁל הַלֵּכָה"

סיכום הלכות שבת שנאמרו בשבת בישיבה מפי מו"ר רה"י
מלאכת בישול – חלק ב

בשבת סמוך למדורה מאכל שאין בו משום בישול.

מה הבעיה בדבר? או גזרת חכמים 'שמא יחתה בגחלים' או גזרת 'מיחזי כמבשל' (נראה כמבשל).

ליד המדורה, בריחוק, אין לנו שום חשש. במציאות של ימינו אין לנו עסק עם מדורה אבל יש מקום לברר האם יש לנו דבר המקביל למדורה?

השו"ע התיר² (ע"פ היתר הראשונים ועל יסוד הגמ' שמניחים מיחם ע"ג מיחם³) לחמם על גבי קדירה שעומדת על האש. הדבר דומה לדין 'סמוך למדורה'⁴. מה שאין כן לגבי אש מכוסה, גם אש מכוסה נקראת 'על גבי האש' ואסור להניח עליה גם סיר מבושל כל צרכו.

זהו ההיתר היחיד הרלוונטי הנזכר בשו"ע. לפי זה, מותר לחמם דבר שנתבשל כל צרכו בערב שבת על גבי סיר העומד על גבי אש מכוסה מערב שבת.

אם כן, אם רוצים לקחת שניצל המבושל כל צרכו ולחממו בשבת ע"ג סיר שע"ג הפלטה זה מותר לכולי עלמא. וכן הדין גם לגבי אורז, חלה ושאר דברים המוגדרים בהלכה כ'מאכל יבש'⁵.

בפעם הקודמת הגדרנו שלבשל מאכל ולהביאו לרמת בישול של מאכל בן דרוסאי זהו איסור תורה לכל הדעות. בארנו את המחלוקת בנוגע לבישול של מאכל שכבר מבושל כמאב"ד אך עדיין לא מבושל כל צרכו. למדנו שלהלכה יש איסור תורה לבשל כל דבר שלא הגיע עדיין לרמת בישול כל צרכו ואפילו קירוב גמר הבישול אסור מדאורייתא.

לכאורה, צריך לומר שאם התבשיל כבר מבושל כל צרכו לא צריכה להיות בעיה. וזאת משום שהתבשיל כבר ראוי לאכילה. בשבת בדרך כלל רק מחממים אוכל שכבר בושל ולכן ממילא השאלות היותר נפוצות עוסקות במאכלים שהגיעו לרמת בישול שהם כבר ראויים לאכילה. למשל, כאשר רוצים לחמם מרק או שניצל או תבשיל אחר שהיה במקרר. או שאלה יותר מורכבת כאשר הפלטה כבתה ורוצים להעביר את הסיר לפלטה של השכנים.

יש להקדים ולומר שבענייני בישול יש לנו שני נושאים שחשוב מאוד לא לבלבל ולערבב ביניהם:

(א) בישול. פעולה זו אסורה מדאורייתא.

(ב) איסורי דרבנן המלווים את תהליך הבישול.

ישנם איסורי דרבנן הנוגעים לאופן בו מותר לחמם בשבת מאכל שלא שייך בו עוד איסור בישול.

למשל, ישנו איסור מדרבנן לשים מאכל על גבי אש בשבת, (בין אם האש מכוסה או לא). מאידך, השבוע למדנו בגמ'¹ שמותר לשים

² סימן רנג, סעיף ה.

³ מסכת שבת, דף נא ע"ב.

⁴ מסכת שבת, דף מח ע"א, תוס' ד"ה "מאי".

⁵ שו"ע, סימן שיח, סעיף ד.

¹ מסכת שבת, דף מ ע"ב.

הרב אורבך זצ"ל והרב אלישיב זצ"ל
אסרו, לעומתם הרב עובדיה זצ"ל התיר.
אמנם גם הרב מרדכי אליהו זצ"ל והרב
שלום משאש זצ"ל (שהם ספרדים) אסרו.
כך שזה ויכוח רחב בין פוסקי דורנו.
בישיבה אנו נוהגים לאסור להניח ישירות
ע"ג פלטה של שבת.

בביתו, ינהג אדם כהכרעת רבו – "עשה לך
רב".

כעת, נוכל לשאול שלוש שאלות נוספות:

- 1) האם מותר לשים מאכל יבש גם על
גבי דבר אחר שאינו סיר (לדוג':
תבנית אלומיניום)?
- 2) מה דינה של פלטה של שבת לעניין
זה?
- 3) מה הדין לגבי חימום תבשיל?

ביחס לשאלה הראשונה, ישנו דיון גדול בין
הפוסקים האם מותר בשבת לחמם דבר יבש
על גבי תבנית אלומיניום הפוכה ולא נעסוק
כעת בדיון זה.

גם השאלה השלישית עוסקת בנושא
שנרחיב בו בעז"ה בפני עצמו.

נתרכז היום בדינה של פלטה של שבת.

בדורנו יש מי שאומר שפלטה היא מקום
שאינ בו מיחזי כמבשל, וגם אין בה חשש
שיחתה באש משום שבמציאות אין
אפשרות לשנות את מידת החום של
הפלטה, ולכן לדעתו מותר לחמם ישירות
על גביה דבר יבש המבושל כל צרכו כגון
אורז, עוף, חלה, שניצל וכדו'.
לפי שיטה זו דינה של הפלטה כדין מקום
הסמוך למדורה שלא מבשלים בו בשבת
ולכן יש להתיר שימוש בה באופן זה שאין
בו מלאכת בישול מהתורה (דבר המבושל
כל צרכו).

מנגד, רבים החולקים ואומרים שסוף סוף
פלטה היא כ'אש' עצמה. הפלטה היא בעצם
גוף חימום גדול ודינה יהיה לפחות כאש
מכוסה (ויש שרוצים לומר שדינה כאש לא
מכוסה, ולשיטתם יש לצפות את הפלטה
קודם שבת בנייר כסף).

יש הטועים לחשוב שזו מחלוקת אשכנזים-
ספרדים, וזה אינו נכון. זוהי דוגמא ל"עשה
לך רב" שיש להתנהג על פיו באופן קבוע.

